

Egy piktor, aki egész vagyonát jótékonycélokra hagyta

A jövő héten leplezik le Liptószentmiklóson Balló Edének, a magyar piktura halhatatlan mesterének emlékművét — Meghitt beszélgetés a mester özvegyével

...A hatalmas Istennek e kicsinyke házába a csucskoba szaladó keskeny ablakok színes üvegén keresztül tobzódva rohan be a napsugár. Nyitva hagyott imádságos könyvek hevernek a padok tetején, tömjén illata száll a levegőben, lépéseink megkoppannak a márványkockákon, amelyek a kápolna alapját borítják. Fehér csipkével szegett keszkenő borítja az oltárt, friss, üde, illatos és tarka mezei virágok szólnak hangtalanul azokról, akik nem a virágüzletek jégsekrényéből, hanem a harmattan, pirosló pipacsban, kék buzavirágban gazdag rétről hozták el a maguk szívének ajándékát a Szent Szűzhöz, akinek képe előtt könnyes szemekkel, elszállva életének legszebb emlékei közé, áll összekulcsolt kezekkel özvegye a Mesternek, aki a Madonnának ezt a szépséges képét lelkéről palettájának színein át a vászonra álmolta...

Császka György, az érsek ajándékozta a képet harmincegy esztendővel ezelőtt József főhercegnek, Kistapolcsány akkori urának és a főherceg rendeletére került Balló Ede remeke a kápolnába.

Könnyekkel szemének csucskében most itt a Madonna képe előtt az özvegy.

— Férjem naplóját rendezem — meséli — és pár nappal ezelőtt jutottam el ahhoz a feljegyzéséhez, amely arról szól, hogy ezt a Madonnát 1893-ban festette. József főherceg Császka érseknél látta meg a képet és nyomba elkérte a kistapolcsányi kápolna számára. Az érseknek azonban nagyon szívéhez nőtt a kép, Istenben boldogult férjem elmondja azt is, hogy a halhatatlan emlékü egyházfő rendeletére újra megfestette azt, hogy

azonban a festmény másik példánya hol van — sajnos, nem tudtam eddig megállapítani.

Emlékmű kerül a liptószentmiklósi „Balló-ház” falára

— Boldogult férjem emléke — mondja tovább az özvegy — hozott el engem most arra a vidékre, ahol Balló Ede meglátta Isten világát, ahova mindig visszavágyott. Liptószentmiklóson született és élete utolsó napjaiban, halálos agóniájában is egyre szülővárosát emlegette. Az élete utolsó ösvényén is ott járt, ahonnan egykoron utnak indult...

— És még az életében, nyolc esztendővel ezelőtt úgy rendelkezett, hogy vagyona egy részéből menhely épüljön Liptószentmiklóson. A »Balló-ház«, az aggok menhelye fel is épült, két emelettel, huszonegy szobával, folyó víz van mind egyik szobában, a legfelső emeleten diakonissza nővérek élnek, van már főnökszonyuk is, férjem emlékének megörökítésére én reliefet készíttettem róla, Bory Jenő szobrászművész, a budapesti képzőművészeti főiskola kiváló tanára faragta nemcsak márványba Balló Ede arcának mását és az emlékművet a jövő héten illesztjük a liptószentmiklósi Balló-ház falába. Minden külső ünnepség nélkül. Se az ő emléke, se én nem kívánunk dicsőítést. Egyszerűen: a ház falába helyezik a márvány emléket, amely hivatva van hirdetni az utókor számára, hogy Balló Ede, a piktura mestere művészettel szerzett vagyonának egy részét szülővárosára hagyományozta, illetve abból még ő maga menhelyet építtetett agg emberek számára.

A menhelynek *Bethania* a neve, a liptószentmiklósi evangélikus egyház kezeli azt és az ottani lelkész, *Mihál Medera*, akit Istenben boldogult férjem nagyrabecsült és tisztelt, gondoskodik arról, hogy Balló Ede intenciói valóra váljanak.

— A Balló-házban huszonegy elaggott liptószentmiklósi szegény ember életének utolsó esztendeiről vette el a gondot az alapító...

A mester özvegye a legszebb lelkü férfiről.

Kistapolcsányba *Pöstyénből* jött el a mester özvegye. Balló Ede szlovák parasztot ábrázoló festménye előtti oldalon láthatjuk azt — az immáron történelmi — a három aláírást, amely elmeséli, hogy IV. Károly, II. Vilmos és Ferdinánd, a bolgárok cárja — *súlyos betegen küzködik most az étellel a murányi várban* — a háború megszigorításáról tárgyaltak ott, ahol Balló Ede az élet szépségeit vetette vászonra...

— Az én férjem — mondja az özvegy — a legszebb lelkü férfi volt. A mi kettőnk szépséges életét a nagyvilág lármája sohasem zavarta. Az emberi elfoglaltság sohasem juthatott ennek a tiszta léleknek a közelébe. Művészete az arcképfestészetben csucscsodott ki és jóllehet egészen fiatalon hatalmasan előreleendőlt — mint ismeretlen magyar piktor a strassburgi császári helytartónak, Hohenlohe hercegnek portréjával megnyerte a legnagyobb olasz díjat —, mégis: művészeti életének sikerességét feláldozta azért, hogy a budapesti képzőművészeti főiskola tanára legyen. Ezzel kívánta szolgálni hazáját.

— Portréfestésze mellett a legmélyebb tisztelettel hódolt a régi klasszikusoknak és minden szabad idejét ezek tanulmányozására és remekműveik újraalkotására fordította. Száz képből álló kópiagyűjteményét, amely az olajfestészet fejlődését mutatja be Van Eyck-től, aki az olajjal való festést feltalálta, Velasquezig és Franz Halsig, akik az olajfestészet mestereinek legkiválóbbjai, a magyar nemzetnek ajándékozta és ez a gyűjtemény páratlan értékű a maga nemében, mert sehol a világon nincsen egyetlen művész által létrehozott ilyen gazdag kollekciónak. A gyűjtemény a budapesti Képzőművészeti Múzeumban van elhelyezve és férjem saját költségén alakította át a múzeum sötét padlását három gyönyörű felsővilágítású teremmé a gyűjtemény múzeumának céljaira.

— Teljes vagyonát közcélokra hagyta és két budapesti palotáját még életében a művészet oltárára ajánlotta fel. E házak, mint a »Balló Ede képzőművészeti alapítvány« fiatal és tehetséges festők külföldi tanulmányait teszik lehetővé, férjem készpénzvagyon pedig azt a célt szolgálta, hogy a Képzőművészeti Múzeum muzeális értékű képeket vásároljon rajta...

Muzeumokat keres fel az özvegy, hogy — ajándékozzon...

— Magyar ember volt izig-vérig Balló Ede, de ragaszkodott szülőföldjéhez és a magyarságában csak szeretetet és nem gyűlöletet látott. Mint magyar embert érte az a nagy kitüntetés, hogy Massaryk elnök ur vendégeként hosszabb időt töltött a prágai Hradsinban és azt a portrét, amelyet az elnök urról festett, Massaryk Tamás legszebb portréjának tartják. Lefestette a Horthy kormányzó urat is, aki elismerése legszebb jeleivel, a legmagasabb magyar érdemrendekkel tüntette ki őt.

— Szülőhelyéhez való meleg ragaszkodása készít engem most arra, hogy a relief leleplezése után felkeressem a különböző szlovenszkói múzeumokat és férjem megmaradt csekélyszámu képeiből néhány darabot szándékozom e múzeumoknak ajánlani. A híres *pöstyéni* múzeumnak felajánlótam már férjem egyik tanulmányát és ez ott is függ a múzeum falán. Elmegyek Turócszentmártonba, mert úgy tudom, hogy a turócszentmártoni múzeumban van az a portré, amelyet férjem Hviezdoszláv-Országh-ról, a nagy szlovák költőről, Petőfi fordítójáról, a Kisfaludy-Társaság tagjáról festett. A turócszentmártoni múzeumnak szántam Bohumnak, a kiváló szlovák festőnek azt a képét, amely Pityó cigányprimást ábrázolja, nagyon rossz állapotban került férjemhez, aki kitünő portrévá javította ki a képet. Elmegyek a rózsahegy múzeumba is, amelynek férjem egyik tanulmányát szántam...

Paál Jób.

Hegyi Józsefné szül. Gross Zsófia a maga és gyermekei dr. Gottlieb Árpádné szül. Hegyi Jolán, Hegyi Zoltán, valamint veje dr. Gottlieb Árpád, unokái Tomika és Zsuzsika és alulirott rokonság nevében mélyszéges nagy fájdalommal jelenti, hogy imáadásig szeretett férj, a legodaadóbb apa, nagypapa és rokon

Hegyi József

f. hó 22-én élete 66. és legboldogabb házasságának 42. évében hosszú szenvedés után csendesen elhunyt.

Felejtethetlen drága halottunkat f. hó 25-én, vasárnap d. e. fél 11 órakor kísérszük utolsó útjára az izraelita temető halottasházából.

Szeged, 1937 július 24.

Testvérei:

Hegyi Fülöp, Subotica

Kenveres Izsné

szül. Spitzer Teréz

özv. Herskovits Jakabné

szül. Spitzer Janka

özv. Spitzer Ábrahámné Sógora, sógornői

nevelőanyja

és kiterjedt

rokonsága

Részvéltátogatások mellőzését kérjük.

Külön villamoskocsi 10 órakor a Dugonics-térről indul.

Lampel és Hegyi-cég és Hazai Kötöttárugyár mély fájdalommal jelenti, hogy alapító társfőnöke

Hegyi József ur

f. hó 22-én szorgalmas, munkás életének 66. évében elhunyt.

A megboldogult 20 éven át szentelte teljes munkásságát cégének és kiváló képességével, tudásával, ernyedetlen szorgalmával annak fejlesztését szolgálta. Elhunyt fájdalmas és pótolhatatlan veszteséget jelent.

Szeged, 1937 július 24.

Felejtethetlen emlékét kegyelettel megőrizzük.